

Hverdage gennem tiderne – set fra Vestjylland

I bogen "Ved jorden at blive" kombinerer Henning Ringgaard Lauridsen med sanseligt nærvær slægts- og danmarkshistorie

bog

AF CLAUS GRYMER

kultur@k.dk

Danmarkshistorien, som den oplevedes af såkaldt jævne vestjyske mænd og kvinder – altså ikke nogle af dem, der traf de store beslutninger, men repræsentanter for den del af befolkningen, som beslutningerne rettedes imod. Dette er udgangspunktet for Henning Ringgaard Lauridsens bog "Ved jorden at blive. En vestjysk slægts- og danmarkshistorie 1661-1984", som er resultatet af et stykke relevant forskningsarbejde, præsenteret i en letlæst og engagerende form – af en god fortæller.

Lauridsen (født 1951), der er cand.mag. i historie og dansk, modtog i 1981 Aarhus Universitets guldmedalje for afhandlingen "Folk i bevægelse. Folkelig vækkelse, politik og andelsfællesskab i Nordvestjylland". Han har været leder af Viborg Lokalhistoriske Arkiv og chef på Viborg Museum.

Med det nye værk vender Lauridsen endnu engang tilbage til det Vestjylland, hvorfra han selv stammer. Og vender tilbage også på den måde, at de personer, han skriver om, tilhører hans egen slægt, "slidsomme husmænd på kanten af heden" – i Tingsager, Østerholm og Hedevang.

Ambitionen, der må siges at være opfyldt, er at forene beretningen om slægten med beretningen om de forandringer, der i løbet af godt 300 år skete såvel i Vestjylland som i den øvrige del af Danmark. De vigtigste overskrifter for den store udviklingshistorie er disse: fæstevæsen, landbo-reformer, hedeopdyrkning, studeeksport, folkelige bevægelser, industrialisering og bondekulturens opløsning.

Henning Ringgaard Lauridsen er en mønsterbrydende bondesøn, der blev akademiker. Opbruddet med den deraf følgende også mentale afstand til det oprindelige miljø kunne være smertelig. Når han fortæller om egne oplevelser og erfaringer, bliver fremstillingen naturligt nok mere fyldig end ellers. Hvorvidt han i denne forbindelse bevarer den tilstræbte balance mellem det personlige og det tidstypiske kan diskuteres.

Lauridsens styrke er, at han fortæller konkret og sanseligt

nærværende. Det fjerne bliver til nær virkelighed.

Således årets gang på en lille hedegård i 1700-tallet. Detaljerne – meddigtende gengivet – er med til at levedegøre det forgangne. For eksempel om tiden når det satte i med tøj. Bonden dryssede "tørvestrøelse på gårdspladsen for at den kunne opsuge møddingsvandet, og i de første forårsdage skulle møddingen køres ud. Et par trækstude blev spændt for stivvognen, og så måtte de sejt og tålmodigt trække møglæset gennem smattet sand og pløre, så det knagede i halmpuderne om studenes bringer".

De skæbnehistorier, som vi får glimt af, er barske, tragiske og bevægende. Blandt andet hører vi om en syg dreng på 10 måneder. Året er 1931. Familien havde ikke telefon, og faderen cyklede den lange vej ind til Holstebro for at tale med overlægen på sygehuset. Efter lang tid dukkede denne endelig op, men kun for at blive irriteret over faderens forsøg på at beskrive sønnens tilstand – i håb om indlæggelse. Men lægen svarede: "Vi har ikke plads!, hvorefter han drejede rundt på hælen og forsvandt". Næste morgen døde drengen.

Lauridsen mindes missionen i sin barndom. Hans mor var præget af at være vokset op i et hjem, "hvor Bibelens lovsider fyldte meget mere end siderne om nåde og tilgivelse". Fra samtalemøderne i hjemmet huskes den vestjyske forlegenhed ved at sætte ord på det religiøse. Men når der efter en afsluttende salme og en bøn blev budt på kaffe med mindst tre slags brød, så brød snakken løs.

"Ved jorden at blive" er en stofrig bog, der fortæller meget om grundlæggende livsvilkår til forskellige tider. Den er et eksempel på en hverdagens danmarkshistorie. Der til bidrager endvidere et glimrende billedmateriale, herunder familiefotos – der ikke alene er billeder af de inddragne personer, men også af den tid, hvor billederne blev taget. ■

Henning Ringgaard Lauridsen: Ved jorden at blive. En vestjysk slægts- og danmarkshistorie 1661-1984. 296 sider. 175 kroner. Forlaget De Kulturhistoriske Museer i Holstebro Kommune.